

مبانی تولید مستند رادیویی

دکتر ویدا همراز

www.ketab.ir

انتشارات دانشگاه صداوسیما

میرشناسه	همراز، ویدا، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	مبانی تولید مستند رادیویی / ویدا همراز؛ ویراستار ابراهیم حقیقی.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، انتشارات؛ ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۲۰۳ ص: ۵/۱۴/۲۱۰۵/۱۴ س م.
فروست	دانشگاه صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، انتشارات؛ ۱۷۱.
شابک	978-600-8380-78-8 : ۵۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	رادیو -- برنامه‌های مستند -- تولید و کارگردانی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	Documentary Radio programs -- Production and direction-- Study and teaching (Higher)
موضوع	رادیو -- برنامه‌های مستند -- تولید و کارگردانی
موضوع	Documentary Radio programs -- Production and direction:
شناسه افزوده	دانشگاه صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، انتشارات
رده بندی کنگره	TK ۶۵۵۰
رده بندی دیویی	۶۲۱/۳۴۴
اطلاعات رکورد کتاب‌شناسی: فیبا	شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۰۲۶۶۰

www.ketab.ir

انتشارات دانشگاه صداوسیما
عضو انجمن فرهنگی ناشران کتاب دانشگاهی

مبانی تولید مستند رادیویی

دکتر ویدا همراز

ویراستار: ابراهیم حقیقی
صفحه‌آرایی: مرتضی ندیری
چاپ و صحافی: سروش
چاپ اول: ۱۴۰۰
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
قیمت: ۵۰۰/۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۸۳۸۰ - ۷۸ - ۷۸

تمامی حقوق این اثر متعلق به دانشگاه صداوسیما، جمهوری اسلامی ایران است.
تهران - ابتدای بزرگراه آیت‌الله هاشمی رفسنجانی - دانشگاه صداوسیما، جمهوری اسلامی ایران.
انتشارات (تلفن و دورنگار) ۲۲۶۵۲۸۴۴ - فروشگاه ۲۲۱۶۸۶۲۰ www.iribu.ac.ir

فهرست

پیشگفتار	۹
مقدمه	۱۱
فصل اول: مستند از تصویر تا صدا	۱۵
نخستین تلاش‌ها در مستندسازی	۱۵
مروری بر تعاریف و گونه‌ها در قلم مستند	۱۷
جمع‌بندی و خودآزمایی فصل اول	۲۶
فصل دوم: تاریخچه و ساختار مستند رادیویی	۲۷
سیر تاریخی شکل‌گیری مستند رادیویی	۲۸
اهداف تولید مستند رادیویی	۳۱
مستند رادیویی و دو مفهوم واقعیت و خیال	۳۴
واقعیت و بازنمایی آن در مستند رادیویی	۴۰
واقعیت از دیدگاه فلسفی	۴۲
جمع‌بندی و خودآزمایی فصل دوم	۵۰
فصل سوم: انواع مستندهای رادیویی	۵۱
۱. مستند تاریخی و سیر تحول ساختاری آن	۵۲
۲. مستند تاریخ شفاهی	۶۳

۶۳.....	تاریخ شفاهی پیش از ورود به رادیو
۶۷.....	تفاوت تاریخ شفاهی مکتوب‌شده و تاریخ شفاهی در مستندهای رادیویی
۷۲.....	سیر تحول ساختاری مستندهای تاریخ شفاهی در رادیو
۸۰.....	اصول طراحی و اجرای مصاحبه برای مستند تاریخ شفاهی رادیویی
۸۸.....	۳. مستند نمایشی (درام مستند)
۹۵.....	۴. صدای واقعیت (فیچر)
۱۰۵.....	تفاوت‌های اساسی فیچر و مستند
۱۰۹.....	۵. مستند گزارشی
۱۱۴.....	۶. مستند ترکیبی
۱۱۷.....	۷. مستند تعاملی
۱۲۹.....	جمع‌بندی و خودآزمایی فصل سوم
۱۳۱.....	فصل چهارم: عناصر اصلی و مراحل تولید مستند رادیویی
۱۳۲.....	انتخاب سوژه (موضوع) در مستند رادیویی
۱۳۸.....	نگارش متن
۱۴۴.....	روایت در مستند
۱۴۹.....	راوی در مستند
۱۵۱.....	پژوهش برای مستند
۱۶۱.....	کاربرد صداها و آرشوی در مستند
۱۶۷.....	موسیقی در مستند
۱۷۱.....	توصیه‌های عملی در ساخت مستند رادیویی
۱۷۷.....	جمع‌بندی و خودآزمایی فصل چهارم
۱۷۹.....	سخن آخر
۱۸۳.....	ضمیمه

پیشگفتار

سال‌هاست مباحث نظری، زیبایی‌شناختی و اصول تولید مستند رادیویی در دانشگاه‌ها و مراکز تخصصی آموزشی تدریس می‌شود و ده‌ها کنفرانس تخصصی و جشنواره بین‌المللی، آثار مستندسازان را به رقابت گذاشته و ارزیابی می‌کنند و از انتشار متون علمی مربوط به نوآوری‌های انجام‌شده در مستند رادیویی حمایت می‌کنند، اما در ایران تولید مستند رادیویی به‌طور جدی و با رعایت اصول محتوایی و ساختاری منطبق با معیارهای پذیرفته‌شده در مراجع علمی و رادیویی جهان، دارای سابقه طولانی نیست. تجربه‌های انفرادی و پراکنده با تحمل دشواری‌های بسیار از دهه ۱۳۷۰ آغاز شد، اما بیشتر بر دریافت شخصی مستندساز استوار بود تا معیارهای علمی و مورد اجماع در رادیوهای جهان. یک دهه بعد با شروع آموزش‌های رادیویی، تولید مستند شتاب بیشتری گرفت، اما هنوز هم فاقد وحدت رویه در تولید و نیز ضعف نگاه علمی است.

باتوجه به این مسائل و به‌علت اهمیت مستندسازی برای رادیو و فقدان منابع در دسترس و جامع به زبان فارسی، مؤلف کوشیده است، ضمن بیان سیر تاریخی تولید مستند و رواج آن در رادیوهای جهان و تغییرات ساختاری و محتوایی که برای مستندهای رادیویی در این مسیر پیش آمد، اصول اولیه برای طراحی و ساخت

مستند را به زبانی ساده برای دانشجویان و دیگر علاقه‌مندان به مستند رادیویی بیان کند. نگارنده با علم به اینکه مباحث مرتبط با مستندسازی رادیویی بسیار فراتر از این کتاب مختصر است، آن را به عنوان منبعی آموزشی برای دانشجویان کارشناسی ارشد رشته رادیو آماده ساخته و امید است مورد استفاده علاقه‌مندان قرار گیرد.

ویدا همراز

تابستان ۱۴۰۰